

Тернопільська обласна рада

Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра української філології та суспільних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи

М.Б. Боднар
« 31 » серпня 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

з галузі **01 Освіта/Педагогіка**
за спеціальністю **014 Середня освіта**
(Українська мова і література)

за освітньо-професійною програмою бакалавра

Кременець – 2018 рік

Робоча програма «**Методика навчання української мови**» для студентів, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література). Кременець, 2018. 39 с.

Розробник: Комінярська І.М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології та суспільних дисциплін.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри української філології та суспільних дисциплін (протокол № 1 від 31 серпня 2018 року)

Завідувач кафедри

_____ **О.В. Василюшин**

1. Вступ

Опис (анотація): дисципліна передбачає вивчення студентами методики навчання української мови відповідно до освітньо-професійної програми **Середня освіта (Українська мова і література)**.

Вивчення «Методики викладання української мови» студентами буде здійснюватися з урахуванням діючого Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України (23.11 2011 р. № 1392) та наскрізного упровадження механізму реалізації компетентнісного підходу в навчанні української мови в контексті положень концепції «Нової української школи» (рішення Колегії МОН від 27.10. 2016р.) в закладі загальної середньої освіти.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 90 год (3)	Галузь знань 01 Освіта /Педагогіка	Нормативна навчальна дисципліна
	Спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)	
Модулів – 2	Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Українська мова і література)	Рік підготовки:
Змістових модулів – 4		5-й
		Семестр – 1
Загальна кількість годин – 90 год		1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 2,2	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Лекції
		16 год.
		Практичні
		18 год..
		Самостійна робота
		56 год.
		Вид контролю: екзамен

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):

- для денної форми навчання – 37,7 % / 62,3%.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: підготувати учителів-словесників, компетентних навчати школярів української мови, формувати їх мовлення, збагачувати культурологічну концепцію, використовуючи пізнавальні можливості інших навчальних предметів.

Завдання :

- сформувати у майбутніх учителів свідоме ставлення до української мови як до суспільного чинника, предмета шкільного навчання і засобу вивчення інших предметів;
- збагатити студентів психолого-дидактичними знаннями, методичними вміннями і навичками, які сприяли б засвоєнню учнями програмового матеріалу з української мови;
- забезпечити засвоєння студентами нових знань як основи формування мовно-мовленнєвих умінь і навичок;
- навчити студентів самостійно працювати з навчально-методичною літературою, поповнювати і вдосконалювати професійні знання та вміння.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: систему теоретичних знань і професійних умінь, які допоможуть формувати в учнів мовну та мовленнєву компетенцію;

вміти:

- співвідносити теоретичні знання з практичними потребами школи;
- втілювати нові методичні ідеї у практику вивчення предмета;
- застосовувати педагогічні інновації;
- розрізняти і використовувати різні типи уроків, методів і прийомів при проведенні уроку української мови.

Інтегральна компетентність:

Здатність самостійно розв'язувати складні спеціалізовані завдання й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методики української мови і характеризується комплексністю й визначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх закладах.

Загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здібність планувати та управляти часом на уроці української мови.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для уроку української мови усно та письмово.
- Спроможність спілкуватися рідною мовою як усно, так письмово.
- Знання предметної галузі та розуміння професії.
- Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- Здібність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Спроможність генерувати нові ідеї (креативність).
- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми з відповідною аргументацією.
- Уміння працювати в команді.
- Цінування і повага різноманітності та мультикультурності.
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Фахові компетентності

- Володіти спеціальними знаннями загальних і часткових теорій мовознавства та літературознавства, наукових шкіл і напрямів досліджень.
- Бути обізнаними із внутрішніми та зовнішніми законами розвитку мови та літератури.
- Володіти основними поняттями, концепціями і фактами сучасної мовознавчої та літературознавчої науки.
- Мати здатність оперативно засвоювати нові теорії та методики фахових досліджень.
- Вміти застосовувати на практиці теоретичні знання з лінгвістики, літературознавства, загальні та спеціальні методи педагогічного та філологічного дослідження.
- Здійснювати аналіз мовних та мовленнєвих об'єктів, різних типів лінгвістичних та літературознавчих текстів, зокрема й художніх творів, а також помилок на різних мовних рівнях.
- Здійснювати пошук та аналітичне опрацювання нової текстової, графічної, звукової та відеоінформації.
- Вміти застосовувати трансфер академічних знань і академічних досліджень у прикладних освітніх технологіях та соціокультурної діяльності.
- Знати принципи, методи і форми організації навчального процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.
- Володіти специфікою сучасних технологій навчання та викладання в загальноосвітніх навчальних закладах.
- Використовувати сучасні інноваційні технології у процесі навчання української мови та літератури.
- Володіти навичками професійної інформаційної діяльності щодо аспектів навчання української мови та літератури в загальноосвітніх навчальних закладах.
- Оволодіти професійним рівнем науково-ділової комунікації державною мовою
- Знати основи теорії, методів і прийомів усної та писемної комунікації.
- Уміти вести дискусію.

Програмні результати

- Володіти методикою викладання української мови та літератури в різних типах загальноосвітніх навчальних закладів.
- Опанувати сучасними науковими методами досліджень, базовим фаховим вокабуляром.
- Володіти методикою психолого-педагогічної діагностики, навичками та вміннями її реалізації, знаннями методики проведення дидактичних та лінгвістичних експериментів.
- Оперувати правовими та етичними нормами, які регулюють відносини між людьми в професійних колективах; уміннями орієнтуватися в динамічних процесах, які відбуваються на ринку праці, виявляючи гнучкість набутих у процесі навчання комунікативних, лідерських умінь, а також навичок працювати в команді, самостійно й креативно приймати рішення, активно співпрацювати з працедавцями (soft skills).
- Знати основні положення нормативно-правових актів з безпеки життєдіяльності у своїй професійній діяльності.
- Вільно володіти фундаментальними знаннями з педагогіки, мовознавства та літературознавства (основними концепціями, працями гуманітарних наук, знати їх видатних представників).
- Використовувати професійні знання, уміння й навички, досліджувати мовні та літературні явища, вирішувати практичні завдання.
- Набути умінь планування й організації навчальної діяльності учнів на заняттях, у позааудиторній роботі, коригування та прогнозування своєї навчально-виховної роботи; активізувати їх самостійну роботу й наукову творчість.
- Оперувати вміння проводити науково-методичну та організаційно-методичну роботу із запровадження у навчальний процес нових інформаційних технологій навчання мови та літератури, в тому числі інтенсивних методів навчання, індивідуалізованого навчання тощо.
- Вміти здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію.

- Досконало володіти державною мовою.
- Набути вмінь працювати з комп'ютерною технікою та ефективно використовувати її для обробки матеріалів і результатів досліджень з української мови та літератури.
- Уміти користуватися науковою літературою, аналізувати матеріал академічних підручників та навчальних посібників з української мови та літератури для різних типів загальноосвітніх навчальних закладів.
- Володіти навичками аналізу навчально-виховних ситуацій, уміння визначати і вирішувати педагогічні завдання.
- Сформувати судження про використання знань, умінь, навичок із теорії і практики дослідження мовних явищ для освоєння теоретичних основ і методів сучасної педагогіки та лінгвістики, про використання професійно орієнтованих загальнотеоретичних знань з української мови та літератури.

4.Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні питання методики навчання в шкільному курсі української мови

Тема 1. Методика навчання української мови як наука і фахова дисципліна. Методика викладання української мови як наука і навчальна дисципліна: предмет, об'єкт, завдання методики, зв'язок методики мови з іншими дисциплінами. Концептуальні засади навчання української мови. Концепція **Нової української школи**, її формула та цикли в структурі базової середньої освіти. Лінгвістичні основи навчання української мови. Основні аспекти навчання української мови. Комунікативне спрямування у навчанні української мови. Закономірності навчання української мови. Психологічні та дидактичні основи навчання української мови. Міжпредметні зв'язки та інтегроване навчання української мови.

Документи, які регламентують навчання української мови в закладі загальної середньої освіти (Державний стандарт загальної середньої освіти, базовий навчальний план, типова освітня програма, типовий навчальний план,

Програма з української мови для 5-9 та 10-11 класів, Методичні рекомендації щодо викладання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах, календарно-тематичне планування з української мови). Компетентнісний підхід до викладання української мови в школі: характеристика ключових компетенцій, наскрізних та змістових ліній програми. Підручники та посібники з української мови для 5-11 класів. Аналіз змісту підручників українська мова 5-11 класи.

Аналіз змісту програми «Українська мова» (5-9кл.), (10-11кл.). Опрацювання пояснювальної записки до календарно-тематичного планування. Для учнів закладів загальної середньої освіти України вивчення української мови здійснюватиметься за такими програмами:

у 5-9 класах за навчальною програмою: Українська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 (зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 07. 06. 2017 р. № 804);

у 10-11 класах – за новими навчальними програмами (рівень стандарту та профільний рівень), що затверджені наказом МОН України від 23.10.2017р. № 1407 і відповідають засадничим положенням державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011р. №1392), ключовими положеннями концепції «Нова українська школа».

Тема 2. Українська мова як навчальна дисципліна в закладі загальної середньої освіти. Зміст і принципи побудови курсу в закладі загальної середньої освіти «Українська мова». Основні етапи вивчення української мови. Варіантність структури і змісту «Українська мова» в 5-9 класах і в 10-11 класах.

Поглиблений курс української мови. Поглиблене вивчення української мови здійснюється за такими програмами:

у 5-7 класах: Українська мова. 5-7 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) з поглибленим вивченням української мови. – 2-е

вид. (випр.. і доп.) / Уклад. Т. Д. Гнаткович. – лист ПТЗО від 01.07.2014 № 14.1/12-Г-1036;

у 8-9 класах: Українська мова. Програми для загальноосвітніх закладів (класів) з поглибленим вивченням української мови (8-9кл.), (авторський колектив Караман С.О.) – наказ МОН України від 17.07.2013 №983;

у 10-11 класах: Українська мова. 10-11 класи. Філологічний напрям, профіль – українська філологія, (авт.. колектив: Мацько Л.І., Груба Т.Л., Семенов О.М., Симоненко Т.В.) – наказ МОН України від 23.10.2017 № 1407.

Факультативні та спеціальні курси української мови. Принципи побудови шкільних підручників. Аналіз шкільних підручників. Особливості навчання української мови у школах з російською мовою викладання.

Тема 3. Теорія і практика сучасного уроку. Наукові засади уроку української мови. Проблема уроку в сучасній лінгводидактиці. Класифікація уроків. Особливості структури уроку мови. Технологія сучасного уроку мови. Нетрадиційні (нестандартні) уроки. Планування уроків мови та підготовка до них. Спостереження й аналіз уроку української мови в 5-9 та 10-11 класах.

Самоаналіз уроку. Створення інклюзивного середовища на уроці української мови. Алгоритм підготовки та проведення уроку української мови на засадах компетентнісного підходу.

Тема 4. Технологізація навчання української мови. Науково-методичні засади побудови сучасного уроку української мови. Методи і прийоми навчання української мови. Характеристика методів навчання. Програмоване навчання. Комп'ютеризоване навчання. Інтерактивні методи навчання. Системний підхід у навчанні мови. Проблемність у навчанні. Вивчення програмового матеріалу укрупнення частинами. Засоби навчання.

Технологія особистісно-зорієнтованого навчання на уроці української мови. Модель уроку особистісно-зорієнтованої технології уроку української мови. Технологія критичного мислення на уроці української мови. Модель уроку технології критичного мислення. Модель уроку в проекції проблемної

технології. Модель інтерактивної технології сучасного уроку української мови (Кучеренко, 2015).

Змістовий модуль 2. Методика навчання основних розділів шкільного курсу української мови

Тема 5. Методика вивчення фонетики, графіки й орфоєпії. Зміст шкільного курсу вивчення фонетики та його значення. Завдання вивчення фонетики. Вивчення фонетики в умовах говірки. Методи і прийоми вивчення фонетики. Навчально-тренувальні вправи, їх конструювання. Вироблення в учнів усного мовлення, що відповідає літературній нормі. Удосконалення артикуляції звуків української мови. Тренувальні вправи з фонетики. Фонетичний розбір. Використання наочності і технічних засобів у процесі вивчення фонетики. Робота над орфоєпією в школі. Навчання орфоєпії – складова частина роботи над культурою мови учнів. Основні орфоєпічні норми української літературної мови, обов'язкові для учнів. Типові порушення орфоєпічних норм. Робота над орфоєпічними нормами, що узгоджуються і не узгоджуються з орфографією. Робота над літературним наголосом. Значення зразкової вимови вчителя. Використання технічних засобів навчання на заняттях з орфоєпії (аудіо- та відеозаписи).

Тема 6. Методика вивчення лексики і фразеології. Методика вивчення лексики і фразеології. Значення і завдання вивчення лексики в школі. Значення і завдання вивчення лексики в школі. Методика розкриття значення слова. Слово як одиниця мови, його ознаки. Багатозначні й однозначні слова. Пряме і переносне значення слова. Омоніми. Різниця між багатозначністю та омонімією. Позначення багатозначності та омонімії у словниках. Синоніми. Антоніми. Загальноживані, діалектні та професійні слова; запозичена лексика, застарілі слова (архаїзми та історизми), неологізми. Методи і прийоми роботи над збагаченням словника учнів. Активний і пасивний словники учнів і співвідношення між ними. Сприймання і засвоєння нових слів і нових значень слів. Пояснення незрозумілих слів. Словникова робота на уроках мови.

Онлайнні словники, використання їх на уроці. Укладання словникових статей. Типові лексичні помилки в мовленні учнів; усунення цих помилок. Тренувальні вправи з лексики; лексичний розбір, виявлення у тексті відповідних лексичних явищ та їх аналіз; самостійний підбір слів певної категорії; самостійне складання речень зі словами різних лексичних категорій; групування слів за певними ознаками. Творення антонімічних пар; аналіз текстів з професійною, діалектною та іншомовною лексикою. Матеріал для занять з лексики, вимоги до нього і методика його добору. Методи і прийоми вивчення лексикології в школі. Види навчально-тренувальних вправ, їх конструювання. Наочні посібники з лексики та фразеології.

Фразеологічні одиниці та їх ознаки. Система тренувальних вправ для засвоєння фразеології: відшукування фразеологізмів у тексті; розкриття значення фразеологізмів; добирання синонімів до фразеологізму; уведення фразеологізмів у текст тощо. Ознайомлення з найуживанішими в літературній мові фразеологізмами, прислів'ями, приказками, розкриття їх значення, походження, особливості уживання. Методи і прийоми збагачення фразеологічного запасу учнів. Використання посібників та електронних ресурсів у роботі над лексикою і фразеологією. Види вправ на засвоєння фразеологічного матеріалу. Наочні посібники з лексики і фразеології.

Тема 7. Методика вивчення будови слова і словотвору. Зміст шкільного курсу про будову слова і словотвір та його значення. Морфемна будова слова. Закінчення. Основа слова. Корінь, префікс, суфікс. Методи вивчення будови слова. Опрацювання визначень морфем та основи слова. Морфемний аналіз та методика його проведення. Тренувальні вправи у процесі вивчення будови слова. Методи вивчення словотвору. Способи словотворення. Словотвірний аналіз та методика його проведення. Тренувальні вправи під час вивчення словотвору. Унаочнення у процесі вивчення будови слова і словотвору. Робота зі словниками під час вивчення будови слова і словотворення. Типові помилки при поділі слова на морфемі та визначенні способу словотвору, робота над їх усуненням. Методи і прийоми вивчення

будови слова в школі. Види навчально-тренувальних вправ, їх конструювання. Наочні посібники.

Тема 8. Основні питання вивчення граматики у школі. Граматика як предмет викладання та її місце в курсі української мови в закладі загальної середньої освіти; загальноосвітнє і виховне, теоретичне і практичне значення граматики. Основні питання вивчення граматики у школі. Місце граматики у шкільному курсі мови. Напрями методики вивчення граматики. Основні принципи роботи. Методи і прийоми опрацювання граматики в школі.

Тема 9. Особливості вивчення морфології. Місце і значення морфології в шкільному курсі. Роль правил при навчанні української мови. Методи і прийоми. Види вправ, їх конструювання. Вивчення частин мови в школі. Наступність і перспективність у процесі вивчення частин мови в початкових і середніх класах. Спільне у вивченні імен (іменника, прикметника, числівника, займенника), дієслів і дієслівних форм, службових частин мови та вигуку. Формування понять про частини мови на основі лексико-граматичних значень (смислу, морфологічних і синтаксичних функцій). Вивчення системи відмінювання іменних частин мови; зв'язок цієї роботи з вивченням орфографії та розвитком мови, зокрема із засвоєнням орфоепічних норм. Шляхи подолання труднощів у вивченні відмінювання іменних частин мови і дієвідмінювання. Вивчення словотвору частин мови, зв'язок цієї роботи з вивченням правопису і розвитком мови.

Основні методи, прийоми і види роботи з морфології. Морфологічний розбір за частинами мови. Порівняння, систематизація та узагальнення. Застосування таблиць, електронних ресурсів. Утворення різних форм і нових слів. Вставлення пропущених слів у потрібній формі. Вправи на визначення родових і видових понять. Складання словосполучень і речень. Вживання слів, словосполучень, фразеологічних зворотів у зв'язному мовленні, робота над синонімами, омонімами, антонімами. Граматично-стилістичні вправи, перекази, твори. Матеріал до цих вправ. Плани і зразки уроків вивчення частин мови.

Найпоширеніші помилки у морфологічному розборі, методи та прийоми їх усунення.

Тема 10. Методика вивчення орфографії. Зміст шкільного курсу вивчення орфографії та його значення. Завдання вивчення орфографії. Методи і прийоми вивчення орфографії. Різновиди вправ із орфографії, їх конструювання. Використання наочності і технічних засобів у процесі вивчення орфографії. Робота над орфографічними помилками. Диктанти як орфографічно-пунктуаційні вправи, їх різновиди та методика проведення. Типи диктантів. Робота над помилками. Дидактичне та виховне значення диктантів. Підготовка вчителя до проведення диктанту. Аналіз диктанту та робота над усуненням помилок. Редагування.

Тема 11. Особливості вивчення синтаксису. Місце і значення синтаксису в шкільному курсі. Роль правил при навчанні української мови. Методи і прийоми. Види вправ, їх конструювання. Робота над помилками. Послідовність, наступність і перспективність у вивченні синтаксису в початкових і середніх класах. Поняття про речення, інтонацію, зв'язок слів у реченні. Повторення морфології та орфографії в процесі вивчення синтаксису та пунктуації. Розвиток мовлення учнів на уроках синтаксису.

Шляхи подолання труднощів у вивченні синтаксису (способи вираження головних і другорядних членів речення; виділення та розмежування другорядних членів; членів речення і частин мови; застосування активних і пасивних зворотів; класифікація членів речення і підрядних речень; структури безсполучникових складних речень, однорідних і відокремлених членів речення та ін.).

Основні методи і прийоми вивчення синтаксису. Синтаксичний розбір простого і складного речень; побудова речень, схем, їх перебудова; добір і складання речень за поданими схемами; розгортання речень і стискання їх, спрощення, розгортання другорядних членів речення у підрядні конструкції. Використання таблиць та інших засобів унаочнення. Виразне читання різних

речень з дотриманням логічних наголосів, відповідних пауз, інтонацій. Добір однорідних членів до узагальнювального слова і навпаки – позначення родового поняття до ряду видових понять (розумові операції з видовими і родовими поняттями); різні синтаксично-стилістичні вправи на узгодження, керування, прилягання; на синонімічну заміну синтаксичних конструкцій і речень. Матеріал для вправ з різних літературних стилів і фольклорних джерел. Плани і зразки уроків із синтаксису.

Тема 12. Методика вивчення пунктуації. Зміст шкільного курсу пунктуації. Взаємозв'язок синтаксису та пунктуації у шкільному курсі української мови. Основні принципи, методи, прийоми та засоби навчання пунктуації. Різновиди вправ із пунктуації. Пунктуаційний розбір. Основні пунктуаційні помилки та робота над їх виправленням.

Змістовий модуль 3. Методика розвитку мовлення на уроці української мови. Позакласна робота.

Тема 13. Методика розвитку мовлення. Методична робота вчителя.

Розвиток мовленнєво-комунікативних умінь і навичок. Завдання і місце уроків з розвитку мовлення у шкільному курсі української мови. Найважливіші принципи методики розвитку мовлення в школі: зв'язок уроків з розвитку мовлення з вивченням граматики, орфографії, пунктуації, засвоєнням орфоепічних норм, збагаченням лексики, фразеології, роботою з літератури; взаємозв'язок усної і писемної мови; поступове збільшення самостійності учнів у роботі з розвитку мовлення.

Переказ як вид роботи з розвитку мовлення. Підготовка вчителя та учнів до написання переказу. Методика написання навчальних і контрольних переказів. Класифікації переказів.

Методика написання творів та їх види. Класифікації шкільних творів. Вироблення навичок самостійного складання плану творчої роботи. Особливості мовно-літературного твору. Аналіз змістових, логічних, граматичних, лексичних, стилістичних, орфографічних та пунктуаційних помилок, допущених у творах.

Загальні положення про мову, мовлення і розвиток зв'язного мовлення. Значення й місце мовної та мовленнєвої змістових ліній у шкільному курсі української мови. Фронтальні та індивідуальні види контрольних робіт у 5-9 класах. Лінгводидактичні основи роботи над переказами, творами. Перевірка творчих робіт, їх оцінювання. Перевірка мовних знань і умінь. Методика написання есе, його види, структура, оцінювання.

Методична робота вчителя-словесника. Значення і форми методичної роботи. Шляхи і засоби підвищення кваліфікації вчителів. Робота методичних об'єднань.

Тема 14. Методика вивчення стилістики та культури мовлення. Методика вивчення практичної риторики. Завдання і зміст стилістики в шкільному курсі. Лінгвістичні основи методики стилістики. Психолого-педагогічні засади опрацювання стилістики. Стилiстичні вправи. Функціонально-емотивний аспект при написанні творчих робіт. Робота зі стилістичними помилками. Вивчення мовних стилів у шкільній програмі. Дидактичні основи вивчення стилістики. Формування основних стилістичних умінь і навичок на уроках мови. Форми роботи зі стилістики в середніх і старших класах. Стилiстичний аналіз тексту. Основні стилістичні помилки. Робота над їх виправленням.

Значення культури мовлення у шкільному курсі української мови. Взаємозв'язок культури мовлення з іншими розділами мови. Основні принципи, методи та прийоми вивчення культури мовлення у школі. Система

вправ з культури мовлення. Найпоширеніші помилки в усному та писемному мовленні учнів та способи їх подолання.

Елементи основ практичної риторики в 5-9 класах. Знання елементів практичної риторики для забезпечення життєво важливих умінь і навичок. Уроки практичної риторики в старших класах, їх структура. Місце практичної риторики у шкільному курсі української мови. Загальна характеристика методів, прийомів і засобів навчання риторики. Риторичні жанри. Практичне значення риторики. Типи завдань із риторики (суперечка, аргументи й докази, мистецтво відповідати на питання). Основні вимоги до публічного виступу та промови. Робота над типовими помилками. Засоби мовного вираження. Метафора, метонімія, їхня роль у мовленні. Риторичні фігури.

Змістовий модуль 4. Позакласна робота. Педагогічна практика студентів у закладі загальної середньої освіти з української мови.

Тема 15. Роль і місце позакласної роботи в системі навчання української мови. Форми і зміст позакласної роботи. Шкільний кабінет – осередок позакласної роботи. Позакласні та виховні години з української мови.

Позакласна та позашкільна робота з української мови. Мета позакласних занять з української мови:

- 1) підвищення інтересу учнів до мови як навчальної дисципліни, виховання в них любові до мови та її носіїв, народу;
- 2) поглиблення знань про мову, її зв'язки з мисленням, почуттям; зміцнення мовних умінь, навичок, здобутих на уроках;
- 3) загальний мовний розвиток учнів. Значення позакласної роботи з мови.

Гурткова робота з мови (організація, планування, методика проведення). Мовний гурток. Види мовних гуртків.

Кабінет української мови у школі. Роль кабінету, його обладнання. Зміст і форми роботи.

Шляхи та засоби удосконалення кваліфікації вчителя мови в умовах **Нової української школи**.

Факультатив з української мови. Мета та завдання факультативних занять.
Програми факультативів з української мови.

Тема 16. Практика. Орфографія і український правопис. Ознайомлення із видами практики студентів-філологів. Навчальна: пропедевтична (ознайомлювальна) та навчально-педагогічна. Виробнича практика: переддипломна. Вимоги до проведення практики з української мови. Педагогічна практика і реалізація нової структури базової середньої освіти в аспекті реалізації концепції **Нової української школи** в 2022-2023 н.р.

Значення орфографії. Завдання вивчення орфографії в школі. Основні напрями в розвитку методики навчання орфографії (стислий критичний огляд). Граматичний напрям у методиці орфографії (К. Д. Ушинський, Л. А. Булаховський та ін.). Антиграматичний напрям (В. П. Шереметєвський, А. І. Томсон). Механічні «теорії» Лая і Меймана.

Загальні принципи навчання орфографії в школі. Свідомість навчання орфографії як основа методики мови. Знання, уміння і навички. Роль свідомості та автоматизму в процесі вивчення орфографії. Роль граматики, орфографічних правил, лексичного запасу. Роль зорових, слухових образів слів і мовномоторних (кінестезичних) відчуттів. Роль читання і каліграфії при вивченні орфографії. Послідовність, наступність і перспективність у навчанні орфографії в початкових та середніх класах. Зв'язок навчання орфографії з розвитком мови учнів.

Основні передумови навчання орфографії. Залежність навчання орфографії від характеру орфограм, етапів навчання і діалектних особливостей мови учнів.

Принципи українського правопису. Залежність методики викладання орфографії від фонетичної системи української мови, системи української графіки і принципів українського правопису.

Поєднання морфологічного і фонетичного принципів в українському правописі і значення цього для методики. Реалізація завдань нової редакції Українського правопису (Постанова Кабінету Міністрів України № 437 від 22.05.2019р.) на уроках української мови.

Основні шляхи навчання орфографії. Методи і прийоми. Орфографічний розбір, його види; списування (різні його варіанти з настановою на активізацію розумової діяльності учнів); запис вивченого напам'ять; орфографічні завдання; диктанти; коментоване письмо; робота із словником, творчі роботи (переклади, перекази, твори) тощо. Наочність на уроках орфографії, види наочних посібників, способи їх використання.

Вправи з орфографії. Питання про систему орфографічних вправ і види робіт у навчанні орфографії. Види вправ з розвитку мови у зв'язку з вивченням орфографії.

Матеріал для занять з орфографії. Принципи добору матеріалу для уроків орфографії. Аналіз посібників з орфографії.

Аналіз причин орфографічних помилок. Потреба систематичного вивчення стану грамотності учнів. Попередження орфографічних помилок і прийоми їх виправлення, обліку, класифікації. Критерії і норми оцінок орфографічних навичок учнів. Робота над виправленими помилками. Особливості роботи з орфографії у школах з діалектним оточенням. Плани і зразки конспектів уроків з орфографії.

Методика вивчення пунктуації. Значення пунктуації та завдання її вивчення у школі. Вивчення пунктуації на основі аналізу структури речення, смислових відношень між його частинами та інтонацією. Зв'язок вивчення пунктуації із засвоєнням синтаксису, виразним читанням, розвитком мови учнів. Розставлення розділових знаків у процесі письма.

Основні методи і прийоми навчання пунктуації: пунктуаційний розбір; спостереження над інтонацією; складання схем за даними реченнями і речень за схемами; порівняння, систематизація та узагальнення; самостійний добір учнями прикладів на правило; різні пунктуаційні та пунктуаційно-стилістичні завдання: робота над текстом з пропущеними розділовими знаками, коментоване письмо, диктанти, творчі роботи, перекази тощо. Наочні посібники з пунктуації та методика їх використання.

Типи пунктуаційних помилок та їх причини. Прийоми виправлення пунктуаційних помилок, їх передбачення, робота над виправленою

пунктуацією.

Облік і оцінка пунктуаційних навичок учнів.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальні питання методики навчання в шкільному курсі української мови												
Тема 1. Методика навчання української мови як наука і фахова дисципліна	5	1	2			2						
Тема 2. Українська мова як навчальна дисципліна в закладі загальної середньої освіти	5	1	2			2						
Тема 3. Теорія і практика сучасного уроку.	5	1	2			2						
Тема 4. Технологізація навчання української мови	5	1	2			2						
Разом за змістовим модулем 1.	20	4	8			8						
Змістовий модуль 2. Методика навчання основних розділів шкільного курсу української мови.												
Тема 5. Методика вивчення фонетики, графіки й орфоєпії.	6	1	1			4						
Тема 6. Методика вивчення лексики і фразеології.	6	1	1			4						
Тема 7. Методика вивчення будови	6	1	1			4						

слова і словотвору.												
Тема 8. Основні питання вивчення граматики у школі.	8	1				7						
Тема 9. Особливості вивчення морфології.	6	1	1			4						
Тема 10. Методика вивчення орфографії.	6	1	1			4						
Тема 11. Особливості вивчення синтаксису.	6	1	1			4						
Тема 12. Методика вивчення пунктуації.	8	1				7						
Разом за змістовим модулем 2.	52	8	6			38						

Модуль 2.

Змістовий модуль 3. Методика розвитку мовлення на уроці української мови

Тема 13. Методика розвитку мовлення. Методична робота вчителя.	6	1	1			4						
Тема 14. Методика вивчення стилістики культури мовлення. Методика вивчення практичної риторики	4	1	1			2						
Разом за змістовим модулем 3.	10	2	2			6						

Змістовий модуль 4. Позакласна робота. Педагогічна практика

студентів у закладі загальної середньої освіти з української мови.												
Тема 15. Роль і місце позакласної роботи в системі навчання української мови.	4	1	1			2						
Тема 16. Практика. Орфографії український правопис	4	1	1			2						
Разом за змістовим модулем 4.	8	2	2			4						
Усього годин	90	16	18	-		56						

6. Теми практичних занять та критерії оцінювання навчальних досягнень

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p><u>Змістовий модуль 1. Загальні питання методики навчання в шкільному курсі української мови</u></p> <p>Тема 1. Методика навчання української мови як наука і фахова дисципліна</p> <p>Методика навчання української мови як наука і фахова дисципліна. Лінгвістичні основи та закономірності навчання. Предмет, об'єкт і завдання методики мови. Різновиди методики. Зв'язок методики мови з іншими дисциплінами. Підходи до навчання української мови в середній школі. Принципи навчання української мови.</p>	2
2	<p>Тема 2. Українська мова як навчальна дисципліна в закладі загальної середньої освіти. Документи, які регламентують навчання української мови в середніх закладах освіти.</p> <p>Українська мова як навчальна дисципліна в державному стандарті загальної середньої освіти, базовому навчальному плані, типовій освітній програмі та типовому навчальному плані. Навчальні програми з української мови для 5-9 та 10-11 класів (профільний рівень та рівень стандарту). Характеристика пояснювальної записки до програми: мета, завдання та основна ідея навчання</p>	2

	української мови в середній школі; компетентнісний підхід до навчання української мови: аналіз 10 ключових компетентностей; поняття «наскрізної лінії», характеристика 4 наскрізних ліній програми; змістові лінії програми. Зміст та завдання «методичних рекомендацій щодо викладання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах». Календарно-тематичне планування з української мови як обов'язковий документ для вчителя-словесника.	
3	<p align="center">Тема 3. Підручники з української мови для закладів загальної середньої освіти.</p> <p>Принципи побудови навчальних книг з української мови: підручників, посібників, довідників, словників.</p> <p>Підручники для 5-11 класів з української мови, їх назви, авторські колективи (порівняльний аналіз). Підручники рекомендовані і затверджені МОН. Підручник з української мови та національна ідентичність. Структура підручника. Теоретична частина підручника (загальнодидактичні принципи навчання, система правил і визначень у підручнику). Практична частина підручника. Види завдань, їх кількість, спрямування, творчі вправи. Електронні підручники для вивчення української мови в закладі загальної середньої освіти.</p>	2
4	<p align="center">Тема 4. Урок як основна форма організації навчально-виховного процесу.</p> <p>З історії формування уроку. Основні підходи до типології уроків з української мови. Структура уроку кожного типу. Інноваційні типи уроків. Класифікація уроків української мови. Макро- і мікроструктура структура уроку української мови. Технологія сучасного уроку української мови.</p>	2
5	<p align="center">Тема 5. Методи та прийоми навчання на уроці української мови.</p> <p>Методи та прийоми навчання в українській школі, їх класифікація. Традиційні методи навчання української мови: метод зв'язного викладу вчителя; метод бесіди; метод спостереження й аналізу мовних явищ; метод роботи з підручником; метод вправ. Нетрадиційні методи навчання мови. Засоби навчання (дидактичний матеріал, наочність, технічні засоби).</p>	2
6-7	<p align="center"><u>Змістовий модуль 2. Методика навчання основних розділів шкільного курсу української мови</u></p> <p align="center">Тема 6. Технологія уроків української мови. Методика написання конспектів з української мови.</p> <p>Поняття технології навчання української мови в школі. Організаційний момент, формування мети уроку та аналіз усіх</p>	4

	<p>форм домашнього завдання. Вивчення нового матеріалу: методи, за допомогою яких учитель подає новий матеріал. Дидактичний матеріал і вимоги до нього. Закріплення вивчення матеріалу. Система вправ та закріплення. Підсумовування вивченого. Домашнє завдання та методика його подачі.</p> <p>Конспект уроку по темі «Фонетика, орфоєпія, орфографія», «Лексика та фразеологія», «Будова слова і словотвір», «Морфологія», «Синтасис». Конспект уроку з розвитку мовлення.</p>	
8	<p><u>Змістовий модуль 3. Методика розвитку мовлення на уроці української мови</u></p> <p>Тема 8. Система завдань на уроках української мови. Основні помилки та робота над їх виправленням.</p> <p>Типологія вправ з української мови в школі: основні завдання та цінність вправ на уроках мови; класифікації усних та письмових вправ у методичній літературі. Диктант як орфографічно-пунктуаційна вправа: поняття диктанту в методичній літературі; дидактичне та виховне значення диктанту; класифікації диктантів; підготовка вчителя до проведення диктанту; методика написання навчального та контрольного диктантів. Переказ у шкільній практиці навчання мови: класифікації переказів; різновиди переказів у програмі; методичні рекомендації щодо проведення навчального та контрольного переказів. Твір як особливий вид роботи з розвитку мовлення: класифікації творів; основні вимоги до творів, передбачених чинною програмою; методика перевірки й оцінювання творів.</p> <p>Класифікації помилок. Робота над їх виправленням.</p>	2
9	<p><u>Змістовий модуль 4. Позакласна робота. Педагогічна практика студентів у закладі загальної середньої освіти з української мови.</u></p> <p>Тема 9. Позакласна робота з української мови в закладі загальної середньої освіти.</p> <p>Мета позакласних занять з української мови. Принципи позакласної роботи. Основні форми та зміст роботи. Факультативні заняття з української мови. Кабінет української мови у школі, його оформлення. Шляхи та засоби удосконалення кваліфікації вчителя мови в умовах нової української школи.</p>	2
	Разом	18

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів на семінарських заняттях з навчальної дисципліни «Методика навчання української мови» здійснюється в межах від 0 до 5 балів за такими критеріями:

- безпомилкове володіння матеріалом;

- здатність до практичного застосування знань;
- ініціативність і творчість;
- активність, самостійність;
- здатність до встановлення міжпредметних зв'язків.

К-сть балів	Вимога до усної відповіді	Вимога до письмового завдання
1 б.	Студент занадто поверхово розкриває суть поставлених питань, потребує підказування.	Студент занадто поверхово розкриває суть поставлених питань, допускає грубі помилки, для виконання завдань користується одним джерелом інформації, не виявляє самостійності.
2 б.	Студент поверхово викладає суть навчального матеріалу, допускає багато помилок під час відповіді на поставлені питання. Викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити навіть після коректуючих запитань. Недостатньо володіє розумовими операціями.	Студент поверхово розкриває суть питання, обмежується недостатньою кількістю джерел інформації, припускає багато помилок.
3 б.	Студент поверхово, але без помилок викладає суть навчального матеріалу. Відповідь на рівні загальних уявлень про предмет, має фрагментарні навички в роботі з джерелами інформації. Виявляє невисоку культуру викладу знань.	Студент безпомилково, але поверхнево розкриває суть питання, обмежується недостатньою кількістю джерел інформації.

4 б.	<p>Студент грамотно (невпевнено з підказками) розкриває суть поставлених питань, добре володіє термінами дисципліни, але допускає несуттєві помилки.</p> <p>Використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Відповідь студента в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки.</p> <p>Рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.</p>	<p>Студент грамотно розкриває суть поставлених питань, обмежуючись констатацією готової інформації, допускає несуттєві помилки, виявляє недостатньо самостійності для виконання завдання, де кількість джерел інформації для пошуку - не менше 4.</p>
5 б.	<p>Студент повністю володіє заданим матеріалом, самостійно виявляє творчий підхід до вивченого матеріалу, трансформує одержані знання для формування проблеми, висловлює особисті думки та оцінки на основі всебічного аналізу вихідних даних. Відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу. Користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання.</p> <p>Вміє пов'язати теорію з практикою, володіє культурою викладу інформації, мова студента грамотна.</p>	<p>Студент глибоко розкриває суть поставлених питань, аналізує, систематизує, трансформує інформацію, висуває гіпотези, виявляє абсолютну самостійність, кількість джерел інформації для пошуку – не менше 9 (для написання реферату).</p>

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p><u>Змістовий модуль 1. Загальні питання методики навчання в шкільному курсі української мови</u></p> <p>Тема 1. Методика навчання української мови як наука і фахова дисципліна</p>	7

	<p>Рецензування методичних статей за схемою. Укласти бібліографію джерел за темою. Опрацювання рекомендованої літератури. Добір та опрацювання фахової літератури. Пошук інформації в мережі Інтернет за темою.</p>	
2	<p>Тема 2. Українська мова як навчальна дисципліна в закладі загальної середньої освіти. Документи, які регламентують навчання української мови в середніх закладах освіти.</p> <p>Складання списку статей. Укласти бібліографію джерел за темою. Добір та опрацювання фахової літератури.</p>	7
3	<p>Тема 3. Підручники з української мови для закладів загальної середньої освіти</p> <p>Скласти порівняльну таблицю «Підручники з української мови (5-11) класи». Укласти бібліографію джерел за темою.</p>	7
4	<p>Тема 4. Урок як основна форма організації навчально-виховного процесу.</p> <p>Підготувати презентацію на тему «Сучасний урок української мови». Укласти бібліографію джерел за темою. Добір цікавих матеріалів до уроків рідної мови. Добір та опрацювання фахової літератури.</p>	7
5	<p>Тема 5. Методи та прийоми навчання на уроці української мови.</p> <p>Скласти методичний коментар. Укласти бібліографію джерел за темою. Анотування наукових джерел. Добір та опрацювання фахової літератури. Пошук інформації в мережі Інтернет за темою.</p>	7
6-7	<p><u>Змістовий модуль 2. Методика навчання основних розділів шкільного курсу української мови</u></p> <p>Тема 6. Технологія уроків української мови. Методика написання конспектів з української мови.</p> <p>Планування уроку, складання плану-конспекту. Складання фрагменту уроку. Аналіз відео-уроку.</p>	7

	<p>Укласти бібліографію джерел за темою. Ознайомлення зі зразками методичних матеріалів. Добір та опрацювання фахової літератури. Пошук інформації в мережі Інтернет за темою. Конструювання вправ за темами.</p>	
8	<p><u>Змістовий модуль 3. Методика розвитку мовлення на уроці української мови</u></p> <p>Тема 8. Система завдань на уроках української мови. Основні помилки та робота над їх виправленням.</p> <p>Аналіз теми за шкільним підручником. Конструювання вправ за темою. Вивчення типових учнівських помилок. Укласти бібліографію джерел за темою. Добір наочних посібників за темою. Добір та опрацювання фахової літератури. Пошук інформації в мережі Інтернет за темою.</p>	7
9	<p><u>Змістовий модуль 4. Позакласна робота. Педагогічна практика студентів у закладі загальної середньої освіти з української мови.</u></p> <p>Тема 9. Позакласна робота з української мови в закладі загальної середньої освіти.</p> <p>Укласти бібліографію джерел за темою. Рецензування методичних статей за схемою. До Пошук інформації в мережі Інтернет за темою. Добір та опрацювання фахової літератури.</p>	7
	Разом	56

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання та критерії їх оцінювання

1. Розробити конспект уроку:
 - вивчення нового матеріалу;
 - розвитку зв'язного мовлення;
 - закріплення вивченого матеріалу.
2. Створити мультимедійну презентацію уроку української мови для учнів 5-9 кл. (студент обирає тему уроку за рекомендацією викладача). Проаналізувати відео-урок за схемою.

Схема аналізу сучасного уроку української мови
Дата, школа, клас. Учитель (прізвище, імя, по батькові).

1. Тема уроку.
2. Мета уроку: навчальна (освітня), розвивальна, виховна.

3. Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів: знання складова, діяльнісна та ціннісна складова.
4. Особистість учителя:
 - ерудиція, педагогічний такт, етика, доброзичливість, культура мовлення, зовнішній вигляд;
 - організаційні якості: контакт із класом, уміння організувати роботу класу, вимогливість і об'єктивність;
 - виховання особистим прикладом.
5. Учні. Особливості класу – сильний, середній, слабкий рівень підготовки, активність, дисциплінованість учнів на уроці.
6. Обладнання уроку.
7. Тип уроку.
8. Аналіз структури уроку (відповідність меті й типу).
9. Час, витрачений на опитування, формування понять, умінь і навичок, закріплення, підбиття підсумків, пояснення домашнього завдання.
10. Організація визначення рівня знань: методи опитування (усні, письмові, комп'ютерні тощо), активність учнів під час опитування, залучення їх до роботи, підготовка учнів до сприйняття цього матеріалу.
11. Вивчення нового матеріалу: відповідність матеріалу уроку, вимогам програми, активізація мислительної діяльності учнів, проблемні питання; самостійна робота учнів, робота з підручником, словниками, довідниками тощо, використання практичного досвіду учнів, реалізація між предметних зв'язків тощо.
12. Закріплення матеріалу: способи закріплення (усно, письмово та ін.), різноманітність форм самостійної роботи (з класом, групова, індивідуальна), характер роботи (репродуктивна, творча тощо), залучення учнів до практичної діяльності, результати самостійних і творчих робіт, самоконтроль, взаємоконтроль, самооцінка робіт учнями.
13. Підбиття підсумків уроку: підбивав учитель, підбивали учні, не підбито, виділення головного, що вивчалось на уроці, демонстрація рівня володіння новим матеріалом, виявлення типових помилок, визначення шляхів їх подолання.
14. Характеристика домашнього завдання: ступінь складності (спрошене, складне, нормальне тощо), дозування (велике, замале, нормальне), за характером (репродуктивне, творче тощо), диференціація (загальне для всіх, для сильних, слабких), інструктаж учнів щодо виконання домашнього завдання.
15. Диференційований підхід до учнів упродовж уроку: робота з сильними (слабкими) учнями.
16. Результативність уроку.
17. Реалізація навчальної мети: глибини знань, усвідомленість, дієвість знань, міцність знань, засвоєних на попередніх уроках, розвиток пізнавального інтересу учнів, аналіз оцінок, разом опитано учнів, чи коментувалися оцінки на уроці, результати творчих і самостійних робіт.

18. Реалізація розвивальної мети: розвиток уяви – репродуктивної, творчої, розвиток критичності, глибини, гнучкості, мислення, формування вміння аналізувати, синтезувати, конкретизувати, узагальнювати тощо.
19. Реалізація виховної мети: формування національної свідомості, моральний вплив, правове, естетичне, екологічне виховання, профорієнтація тощо.
20. Загальні підсумки уроку: мотивація навчальної діяльності учнів на всіх етапах уроку, дотримання дидактичних, лінгводидактичних і часткових методичних принципів, реалізація завдань компетентнісного підходу в навчанні української мови в контексті положень «Нової української школи».
21. Загальні висновки і пропозиції.

9. Методи навчання

Лекції з використанням мультимедійних презентацій, робота в групах, розв'язування ситуаційних завдань, бесіда, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький методи, метод аналізу мови.

10. Методи контролю

- усний контроль: індивідуальне опитування, програмовий контроль, усний самоконтроль;
- письмовий контроль: контрольні роботи, тестовий контроль, письмовий самоконтроль, завдання аналітичного та творчого характеру;
- тестовий контроль.

11. Розподіл балів, що присвоюються студентам на екзамені

Поточне тестування. Модульний контроль.		ІНДЗ	Самостійна робота	Підсумко вий тест	Сума
ЗМ I,II, III,IV	9 сем. x 5 б. = 45 б.	25	30 (14+16)		100x0,3+70% (екзамен)
<i>За виконання курсової роботи</i>					
Виконання роботи		Захист роботи		Сума	
До 70		До 30		100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
-------------------	--------	-------------------------------

види навчальної діяльності	ECTS	для екзамену, курсової роботи	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		

69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Теми та тези лекцій.
2. Плани практичних занять.
3. Завдання для самостійної роботи.
4. Завдання для ІНДЗ.

13. Рекомендована література

Базова

Нормативні документи:

1. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <http://mon.gov.ua/konczepczyia.pdf>

2. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/28030/

3. Українська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>

4. Українська мова. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. 10-11-й клас. Рівень стандарту (затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407)) // Дивослово. 2018. №7-8. С. 2-15. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.

5. Українська мова. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. 10-11-й клас. Профільний рівень

(затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407 // Дивослово. – 2018. №7-8. С. 32-60. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.

6. Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН в основній і старшій школі закладів загальної середньої світи з навчанням українською мовою. URL: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/16NyRYEKgeQ4T5BE68La-s2gn0q2MPyIWSWx-Vdw-zmA/edit?ts=5a364195#gid=337295027>

7. Програми курсів за вибором і факультативів з української мови. 8-11 класи / За заг. ред.. К.В. Таранік-Ткачук. К.: Грамота, 2012. 272 с.

8. Береш О.І., Гнаткович Т.Д., Ківеждій О.В. Шкурда М.І. Українська мова. 5-9 класи. Програми факультативних курсів для загальноосвітніх навчальних закладів. Ужгород: Гражда, 2015. 68 с.

9. Календарно-тематичні план з української мови. 5-11 класи. Тернопіль: СМП «Тайп», 2019. 184с.

10. Котусенко О. Т., Михайловська Н.А., Гнаткович Т.Д. Оцінювання навчальних досягнень учнів 5-9 класів з української мови та літератури. Методичні рекомендації. Ужгород, 2018. 96с.

Підручники, посібники:

1. Біляєв О.М. Лінгводидактика рідної мови: навч.-мет. посібник . К.: Генеза. 2005. 179 с.
2. Грибан Г.В., Кучерук О.Н. Практикум з методики викладання української мови. К.: Кондор, 2003.159 с.
3. Горошкіна О.М. Теорія і практика навчання української мови в старших класах. Х. Вид.група «Основа», 2012. 171с. (Б-ка журн. «Вивчаємо українську мову та літературу». Вип.1 (98)).
4. Дороз В.Ф. Ларіна Т.Е. Сучасний урок (українська мова та література). Навчально-методичний посібник для студентів філологічних факультетів. Бердянськ: БДПУ, 2005. 84с.
5. Пентилюк М. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навч. посіб. / М. І. Пентилюк, Т. Г. Онукевич. К. : «Ленвіт», 2006. 134 с.
6. Кочан І. М., Захлюпана Н. М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2005. 250 с.
7. Караман С. Методика навчання української мови в гімназії. К. : Ленвіт, 2000. 272 с.
8. Караман С. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс: Посібник для студентів пед.університетів та інститутів/колектив авторів М. І. Пентилюк, С. О. Караман, О. В. Караман. К.: Ленвіт, 2011.366 с.
9. Методика вивчення української мови в школі / О. М. Біляєв, В. Я. Мельничайко, М. І. Пентилюк та ін. К. : Рад. ш., 1987. 246 с.

10. Методика викладання української мови в середніх освітніх закладах за ред. М. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2009. 400 с.
11. Наумчук М.М., Лушпинська Л.П. Словник-довідник основних термінів і понять з методики української мови: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2003.
12. Плиско К. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. Харків : ХДПУ, 2001. 115 с.
13. Лещенко Г.П. Українська словесність. Конспекти бінарних уроків. 5 клас: посібник для вчителя. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. 128 с.
14. Практикум з методики навчання української мови / Колектив авторів за редакцією М. І. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2003. 302 с.\
15. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах : модульний курс : посібник для студентів / Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2011. 366 с.
16. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / Кол. авторів за ред. М.І. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2015. 320 с.
17. Словник-довідник з української лінгводидактики : навчальний посібник за ред. М. І. Пентилюк, О. М. Горошкіна, Н. Єсаулова, О. Лук'янченко та ін.. К. : Ленвіт, 2003. 149 с.
18. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців: монографія. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 356с.
19. Глазова О.П. Українська мова: підр. для 8 кл. загальноосвіт. навч. зак. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2016. 228с.
20. Заболотний О.В. Українська мова: (рівень стандарту) : підр. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: Генеза, 2019. 240с.
21. Електронні підручники. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/pidruchniki/elektronni-pidruchniki>

Періодичні видання

1. Дивослово. URL: <https://dyvoslovo.com.ua>.
2. Українська мова в школі.
3. Українська мова та література в школі. Сторінка журналу на сайті Інституту педагогіки НАПН України – URL: http://undip.org.ua/news/fahovi_detail.php?ID=372.
4. Українська мова й література в середніх школах, ліцейх, гімназіях, колегіумах.
5. Урок української.
6. Українська мова та література (газета)
7. Рідна школа.
8. Українська мова. Сторінка журналу на сайті НАН України. URL: <http://www1.nas.gov.ua/>
9. Мовознавство. URL: <https://movoznavstvo.org.ua>.

10. Відкритий урок: розробки, технології, досвід. URL: http://osvita.ua/publishing/open_lesson.

11. Проблеми сучасного підручника: збірник наук. праць. URL: <http://ipvid.org.ua>.

Допоміжна

1. Алексюк А. М. Методи навчання і методи учіння. К. : Знання, 1980. 48 с.
2. Білоусенко П. Проблемно-ситуативні завдання на уроках української мови : посібн. для вчителя. К. : Освіта, 1992. 128 с.
3. Біляєв О. Сучасний урок української мови : навч.-метод. посібник / К. : Радянська школа, 1981. 176 с.
4. Бровко О.О., Горошкіна О.М., Нікітіна А.В., Порохня Л.В., Шестопалова Т.П. Позакласна робота з української мови і літератури: олімпіади, науково-дослідницька робота. Луганськ, 2005.
5. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні. К. : КНЕУ, 2004. 383 с.
6. Варзацька Л. Інтегровані уроки рідної мови і мовлення. 5 клас. Посібник для вчителя. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 120 с.
7. Варзацька Л. Формування діяльнісних умінь на уроках української мови в старшій школі на академічному рівні: метод. посіб. К. : Педагогічна думка, 2012. 144 с.
8. Ващенко Г. Загальні методи навчання : підручник для педагогів. Київ : Укр. видав. спілка, 1997. 441 с.
9. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. К. : Академвидав, 2004. 352 с.
10. Дідук Г. І. Лінгвостилістичні та комунікативно-ситуативні вправи на уроках української мови у 5 – 7 класах. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 80 с.
11. Дороз В.Ф. Методика навчання української мови в загальноосвітніх закладах: Навчальний посібник. К. Центр учбової літератури, 2019. 386с.
12. Духовна М.М. Кабінет української мови у середньому і вищому навчальному закладі : навчальний посібник для загальноосвітніх і вищих навчальних закладів. К., 1995.
13. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України за ред. В. Г. Кременя.. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
14. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н. П. Наволокова. Х. : Вид. група «Основа», 2009. 176 с.
15. Кочан І. М., Захлопана Н. М. Українська лінгводидактика в іменах : словник-довідник. Львів, 2011. 237 с.
16. Кочан І. М., Захлопана Н. М. Українські лінгводидакти крізь призму часу : словник-довідник. Львів : ПАІС, 2009. 168 с.

17. Когут О.І. Інноваційні технології навчання української мови і літератури / Ольга Когут. Тернопіль : Астон, 2005. 204 с.
18. Кращі позакласні заходи з української мови та літератури. Випуск 1. / уклад. Є. І. Науменко. Х. : Вид. група «Основа», 2012. 171с.
19. Кузьмінський А. І. Технологія і техніка шкільного уроку : навч. посіб. . К. : Знання, 2010. 335 с.
20. Кулінська Л.П. Екранна і звукова наочність на уроках української мови. Посібник для вчителів . К., 1986. 118 с.
21. Лукач С. Бесіда на уроках мови : посібник для вчителя. К. : Радянська школа, 1990. 112 с.
22. Мельничайко В. Я. Лінгвістика тексту у шкільному курсі української мови: посібник для вчителів. К. : Радянська школа, 1986. 168 с.
23. Мельничайко В. Я. Творчі роботи на уроках української мови. К., 1984. 224 с.
24. Мельничайко В. Я. Удосконалення змісту і методів навчання української мови. К. : Радянська школа, 1982. 192 с.
25. Мельничайко О. Рідна мова. Комунікативні вправи : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 48 с.
26. Могила Н.М. З живого джерела. Позакласна робота з мови. К. 1997. 200с.
27. Нестандартні уроки в школі та їх аналіз : навч.-метод. посібник за ред. Н. М. Островерхової. К. : Видавництво Харитоненка, 2003.152 с.
28. Нові педагогічні та інформаційні технології в системі освіти: навчальний посібник для студентів пед. вузів / Є. С. Полат, М. Ю. Бухаркін, М. В. Моїсеєва, А. Є. Петров. М. : Академія, 2000. 272 с.
29. Омельчук С. А. Усі уроки української мови. 5 клас. Харків : Основа, 2009. 478 с.
30. Остапенко Н. Технологія сучасного уроку української мови : навч. посібник. К. : ВЦ «Академія», 2012. 248 с.
31. Плиско К. Принципи, методи і форми навчання української мови (теоретичний аспект) : навч. посіб. Х. : Основа, 1995. 240 с.
32. Плющ М. Я. Вивчення морфології в 5 – 6 класах : посібник для вчителів. К. : Радянська школа, 1988. 168 с.
33. Пометун О. Інтерактивні технології навчання : Теорія, практика, досвід : метод. посібник. К. : АСК, 2002.135с.
34. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. К. : А.С.К., 2004. 192 с.
35. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. К. : АСК, 2007. 144 с.

36. Пометун О. І. Інтерактивні методики та система навчання. К. : Шкільний світ, 2007. 112 с.
37. Семенов О., Грищенко О. Інтегративні основи розвитку педагогічної майстерності вчителя гуманітарних дисциплін: навч. посібн. Київ, 2015. 217с.
38. Сидоренко В. В. Шляхи удосконалення професійної компетентності учителя української мови та літератури в умовах особистісно орієнтованого навчання : навч.- метод. посібник. Донецьк : Каштан, 2008. 193 с.
39. Скуратівський Л.В. Пізнавальні завдання з української мови. К., 1989. 142 с.
40. Технологія сучасного уроку рідної мови / Н. Голуб, О. Дяченко, Н. Остапенко, В. Шляхова. Черкаси : Відлуння, 1999. 128 с.
41. Українська мова. 5 – 6 класи. Розвиток ситуативного мовлення : навчальний посібник / Н. Ф. Баландіна, А. П. Безноса, О. В. Волошко, О. І. Кобзар та ін. .Х. : Вид-во Ранок, 2007. 270 с.
42. Фурсова Л. Інтегровані уроки мови й літератури : проблемний підхід / Л. Фурсова, Н. Гайдукова, С. Гулькіна, Є. Ісайкіна, І. Коробко та ін. Тернопіль Мандрівець, 2008. 224 с.
43. Хом'як І. М. Наукові основи навчання орфографії в середній школі. Рівне : ППФ «Волинські береги», 1998. 228 с.
44. Чернецька Т. Сучасний урок : теорія і практика моделювання. навч. посібник. К. : ТОВ «Праймадрук», 2011. 352 с.
45. Шарко В. Д. Сучасний урок : технологічний аспект. Посібник для вчителів і студентів . К. : СПД Богданова А. М., 2007. 220 с.

Монографії, автореферати дисертацій

1. Бакум З. П. Теоретико-методичні засади навчання фонетики української мови в гімназії : монографія. Кривий Ріг, 2008. 338 с.
2. Біляєв О. Лінгводидактика рідної мови. К: Генеза, 2005. 180 с.
3. Богуш А.М. Формування мовної особистості на різних вікових етапах : монографія. Одеса : ПНЦ АПН України, 2008. 365 с.
4. Варнавська І. Формування мовленнєвої компетентності учнів 5–7 класів у процесі засвоєння виражальних засобів української мови : автореф. дис. ... канд. пед. наук.: 13.00.02. Херсон, 2005. 24 с.
5. Горошкіна О. Лінгводидактичні засади навчання української мови в старших класах природничо-математичного профілю : монографія. Луганськ : Альма-матер, 2004. 362 с.
6. Караман С. Зміст і технологія навчання української мови в гімназії : автореф. дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 . К., 2000. 36 с.
7. Караман С. Методика навчання української мови в гімназії. К. : Ленвіт, 2000. 272 с.

8. Кучеренко І. А. Теоретичні і методичні засади сучасного уроку української мови в основній школі : дис. ...доктора пед. наук : 13.00.02. Херсон, 2015. 560 с.

9. Кучерук О. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 420 с.

10. Мамчур Л. І. Перспективність і наступність у формуванні комунікативної компетентності учнів основної школи : монографія. Умань : Видавець «Сочінський», 2012. 449 с.

11. Манако А. Ф. Інструментальні та прикладні засоби комп'ютерної технології навчання української мови : дис. ... канд. техн. наук. К., 1995. 130 с

12. Палихата Е. Система навчання українського усного діалогічного мовлення учнів основної школи : автореф. дис. ...д-ра пед. наук : спец. 13.00.02. К., 2004. 41 с.

13. Перова С. В. Розвиток ключових компетентностей майбутніх учителів-філологів у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін у вищих навчальних закладах : автореф. ... канд. пед. наук. Луганськ, 2012. 20с.

14. Семенов О. Ефективні технології навчання у лінгвістичній підготовці майбутніх фахівців: монографія . Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 376 с.

15. Семенов О. М., Земка О.І. Формування дослідницьких умінь у майбутніх учителів-словесників: теорія і практика: монографія. Суми : Ніко, 2014. 286 с.

16. Симоненко Т. Теорія і практика формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів філологічних факультетів : монографія. Черкаси : Вид. Вовчок О. Ю., 2006. 328 с.

17. Уліщенко А. Застосування інформаційних технологій у навчанні мови та літератури : методичний посібник. Х : ХОНМІБО, 2006. 96 с.

18. Формування критичного мислення на уроках української мови : монографія / Колектив авторів за заг. ред. Дороз В. Ф.: Дороз В. Ф., Романова Л. Я., Ярова О. Б., Нищета В. А., Удовиченко Г. А. К. : Освіта України. 2008. 336 с.

19. Шелехова Г. Система роботи з розвитку зв'язного мовлення на уроках рідної мови в середній школі: автореф. ... канд. пед. наук : зі спец. 13.00.02. К., 1996. 45 с.

20. Шкільник М. Проблемний підхід до вивчення частин мови: посіб. для вчителів. Київ : Рад. школа, 1986. 136 с.

14. Інформаційні ресурси

1. www.mon.gov.ua

2. www.imzo.gov.ua
3. Методичні рекомендації щодо викладання української мови у 2019/2020 навчальному році URL: <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-ukrayinskoyi-movy-u-2019-2020-navchalnomu-rotsi/>
4. Українська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
5. Українська мова. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. 10-11-й клас. Рівень стандарту (затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407)) // Дивослово. 2018. №7-8. С. 2-15. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
6. Українська мова. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. 10-11-й клас. Профільний рівень (затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407 // Дивослово. – 2018. №7-8. С. 32-60. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.